

EŞKIYA İNİNDE

1935

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864-1944

KİŞİLER

Hikmet Enis Şehzadebaşı tiyatrolarına eleştiriler yazan son kuşak yazarlardandır. Serüven meraklısı bir gençtir. İsmi aldığı babasından tüm aileye bir köyde çiftlik kalmıştır. Fakat daha önce oraya gitmemiştir.

Nefi Yedi yıllık evlidir, altı ve dört yaşında, biri kız biri erkek çocukları vardır. Karısı ile birbirlerine çok düşkündür. Hikmet Enis'in ablasıyla evlidir. Kayınvalidesi, eşi ve çocukları, Hikmet Enis ile birlikte yaşamaktadır. Maddi olarak sıkıntıya düşünce kayınpederinden miras kalan ve bir türlü üzerinden para kazanamadıkları çiftliğe gidip bazı şeyleri satmaya karar verirler.

Murtaza Nefi'nin kayınpederinin zamanından beri onlara hizmet etmektedir. Arnavut'tur. Yanlarında çalışıp para kazandığı aileye çok bağlıdır.

Karabela Mustafa Acımasız, ünlü ve belalı bir eşkiyadır. Deli Kaptan ile birbirlerine rakip ve düşmanlardır.

Deli Kaptan Ünlü bir eşkiyadır. Karadenizlidir. Hikmet Enis, Nefi ev Murtaza'yı kaçıtır ve fidye ister.

Abdurrahman Deli Kaptan'ın çetesinde, haydutluğa yeni ve mecburiyetten başlamış bir gençtir.

ÖYKÜ

Çiftlik için yola çıkılır Nefi, çiftliğin bulunduğu köye gidip bir kazanç elde edip edemeyeceklerini yakından görmek ve kendilerine sürekli masraf çıkaran çiftlikle ilgili duruma el atmak için yola çıkacaktır. Artık maddi olarak sıkıntıları artmıştır. Hikmet Enis'te onunla gelmek ister. Sıkılmıştır ve macera arıyordu. Yalnız gitmemek enişesinin de işine gelir. Kayınvalide ise düşkün olduğu oğlunun bu kararını duyunca ağlayıp endişelenmeye başlar. Oğlunu göndermek istemez. Sonunda hızlıca hazırlanırlar ve yolculuğa çıkarlar. Emektar Murtaza'da kayınvalide tarafından yanlarına verilmiştir. Ayrıca kayınvalide, damadını oğlunu içermemesi, çapkınlık yapmasına izin vermemesi ve onu koruması hususunda tembihlemiştir.

Kayıktaki şüpheli adamlar Nefi, Murtaza ve Hikmet kayıkla karşıya geçip köye gitmeye çalışırlar. Kayıkta yolcular arasında konuşmalar olur. Köylerinin olduğu yerde haydutlar, eşkiyalar çoğalmış, vergilerden belki bükülen köylü bir de onlarla uğraşır olmuşlardır. İnsanları kaçıtırıp fidye istiyor, vermeyenleri de öldürüyorlardır. Bu konuşma da Karabela Mustafa ve Deli Veli adı geçer. İki tuhaf görümlü adam da eşkiyalar konusunda manidar şeyler söylemişlerdir ve bu diğer yolcuların rahatsız olmalarına neden olmuştur. Hikmet Enis babasından kalan çiftlik için gittiklerini söyleyince bu adamlar aralarında bakışmışlardır. Murtaza, Hikmet ve Nefi'nin endişeleri hallerine şahit olunca belinde silahı olduğuna dair işaret verip onları biraz rahatlatmıştır. Kayıktan inince tanıştıkları ihtiyar adam oralarda çok kalmamalarını, işlerini çarçabuk halledip evlerine dönmelerini tembihlemiştir.

Yusuf Çavuş'un anlattıkları Üç adam yolculuk sonrası biraz yiyip içmek için bir yere giderler. Yanlarında Nefi'nin karısının verdiği sefertasları ve içkileri de vardır. Çiftlikteki kâhya da geleceklerini bilmesine rağmen hala onları aldırarak birini yollamamıştır. İçki etkisini gösterdikçe rahatlarlar. Fakat kahveden konuşmalar geliyordu. Eskiden eşkiya olan ama tövbe edip o işleri bırakmış ve devlet tarafından bağışlanmış biri kahvehanedekilerle konuşuyordu. Herkes ondan çekiniyordu. Adamın birine bir mektup yolanmış, ödemesinin çok zor olduğu bir para istenmiştir. Tövbe eden eşkiya, eşkiyalığın kurallarını anlatıp bu parayı ödemelerini, yoksa geri dönüş olmayacağı öğüdünü vermektedir. Adeta eşkiyaya hak veren cümleler de sarf ediyordu ama kimse bir şey diyemiyordu. O sırada Yusuf isimli bir jandarma çavuşu ile karşılaşılır. Jandarmanın yetersiz kaldığını, haydutların tüm etrafı sardığını ve bir sürü askerini öldürdüğünü söyleyip yakınırlar. Köylerin durumu çok kötüdür ve köylü baskı altındadır. Hep birlikte kahvede tövbe eden eşkiyanın yanına girip sohbeti dinlerler. O sırada genç bir çocuk gelir ve Hikmet Bey'in ailesini almaya geldiğini söyler. Eski eşkiya ve Jandarma

haydutlardan korunmaları için gitmeleri gereken yol güzergâhını söylerler. Yusuf Çavuş bir saat sonra onların da yola çıkacağını, onlara yetişip askerlerle onları yolda koruyabileceğini söyler ve ayrılırlar.

Eşkıyaların tuzağı Hepsi içki içmiştir, kafaları iyidir. Saatlerce yol giderler. Arabacı çocuk sordukları sorulara ters cevap vermeye ve kaba konuşmaya başlamıştır. Bir süre daha gidince, Jandarmanın söylediklerini de hatırlayıp artık ve varmaları gerektiğini anlarlar. Ayrıca Yusuf Çavuş onlara yetişeceğini söylemiş ama gelen giden olmamıştır. Kimse daha önce çiftliğe gitmediği için tam olarak nerede olduklarını da bilmiyorlardır. Ama söylenenlerden az çok yolun uzatıldığını ve farklı yola gittiklerini anlarlar. Arabacı çocuğu alt etmek için plan yaparlar. Eşkıyanın bir tuzağı olduğunu fark etmişlerdir. Etrafta haydutların olduğuna emin gibidirler, her yer karanlıktır. Plan yapıp uygularlar, çocuğu arabaya yatırılar her yerini bağlarlar. Fakat ağzını bağlamayı unutmuşlardır ve çocuk ısıklıkla birilerine haber verir. Karşıdan da ısıklık sesleri gelir. Çok geçmeden haydutlar etrafları çevirip, çocuğu kurtarır. Hepsini hizaya dizer. Kayıkta karşılaştıkları adamlarda oradadır.

Deli Kaptan'ın ziyafeti Eşkıyalar onları gece gündüz demeden, dağlardan giderek bir yere götürürler. Burada kilitli boş bir odaya koyulurlar. Belili bir zaman böyle sefil bekletildikten sonra haydutlardan birisi tahtalardan oturak yapar. Yemek işlerini de kendi sefertasları ve çatal, bıçakları verilerek halletmeleri sağlanır. Her şeyden tiksinseler de mecburen bir şeyler yerler ve biraz uyurlar. Deli Veli o akşam bir eğlence düzenler ve tutsaklarını da çağırır. Sofradakilerden yemelerini ve istiyorlarsa rakılarından içmelerini söyler. Masadakileri iştahla yemeye koyulurlar. Çekinseler de sonunda ilk önce Murtaza olmak üzere içmeye de başlarlar. İçinde buldukları durumu çekilir kılmayı istemişlerdir. Fakat Nefi, Murtaza çok içince bir kabahat işlemesinden de korkmuyor değildir. Herkes içip eğlenirken, şarkılar söylenirken haydutlardan genç bir çocuk olan Abdurrahman şarkının etkisiyle kendini yere atıp ağlamaya başlar. Köyünde sevdiği bir kız vardır ve o aklına gelmiştir. Deli Veli sinirlenir, bir eşkıyanın bu sebepten ağlamasına katlanamaz. Onu dövmeleri emrini verir. Hikmet hemen adamın ayaklarına kapanır ve gençlikte böyle duygular olabildiğinden, aşkın herkesin başına geldiğinden, onu bu kez bağışlamasını istediğinden bahseder ve yalvarır. Etkili bir konuşma yapar. Deli Veli Abdurrahman'ı bu seferlik affeder.

Deli Kaptan'ın öfkesi Zaman geçince haydut Nefi ile görüşür. İstedikleri parayı söyler. Çiftlikleri olduğundan durumları iyi sanıyordur. Nefi ve yanındakiler şaşırır. O parayı onlara verecek kimse yoktur. Deli Veli onlarla sert konuşur. Eğer ikna olmazlarsa Hikmet'i paramparça edip yakabileceğini ve hepsinin ikna olacağını söyler. Hikmet bunları duyunca fenalaşır. Murtaza ise içkinin de etkisiyle kabadayılık yapar ve dayak yer. Deli Kaptan, adamların önünde hakarete uğramasını sindiremez ve hepsini odun ateşinde yakmalarını emreder. Nefi ne yapar eder, yalvarır yakarır ve Deli Veli'yi ikna eder. Veli hemen mektubu yazmasını, ertesi gün onların iletceklerini ve on gün mühletleri olduğunu söyler. On gün de istedikleri para aileleri tarafından gönderilmezse hepsini öldüreceklerdir.

Mektupların cevabı beklenir Sabah uyandıklarında hepsi perişandır. Özellikle Murtaza yediği dayaktan harap olmuştur. Mektubu yazarlar. Ama kadınlar panik yapıp üzülmesinler diye çiftlikteki kâhyaya bir mektup yazarlar ve mektup içine bir mektup daha eklerler. Bunu İstanbul'da tanıyıp güvendikleri bir adama postalamasını rica ederler. O, Nefi için gerekli birkaç şeyi satıp parayı gönderecektir. Günler geçer fakat mektuba bir türlü cevap gelmez. Bu sırada haydutlardan Abdurrahman ile nöbet tuttuğu esnada arkadaşılık geliştirme imkânları olur. Zaten kendisini kurtardığı için Hikmet'e minnet borcu hissediyordur. Nişanlısını kaçırmak isteyen birini vurduğu için köyden kaçmıştır. Adamın ölüp ölmediğini de bilmiyordur. Kaçak olduğu için haydutların arasına karışmış, bu yola girmiştir.

Altınyan ailesi On günün dolmasına az bir vakit kaldığında Nefi, Hikmet ve Murtaza'nın kaldığı yere iki kadın getirilir. Ermeni kadınlardan birisi çok yaşlı, birisi genç kızdır ve onlarda para için kaçırmıştır. Soy isimleri Altınyan olan bu aile oldukça varlıklıdır. Kadın sürekli söylenir. Tanımadığı erkekler içinde kalmak, böyle pis bir ortamda olmak, getirilen yiyecekler ve kaplar onlar için tahammül edilemezdir ve birkaç gün bir şey yiyip içmezler, yatmazlar. Tahta iskemle de oturarak uyurlar. Bir gün tuvalete götürüldüklerinde kadının güzel kızına ve hatta yaşlı kadına saldırıda bulunurlar. Onların sesini duyan Nefi ve diğerleri kapatıldıkları yerden fırlarlar ama dövülerek içeri koyulurlar. Çok geçmeden kadın ve kız perişan halde gelir. Deli Kaptan olaya müdahale etmiş ve onları kurtarmıştır. Adamları da öldürmüştür. Çünkü esir halde olan ve fidye durumu belli olmayan kadınlara zarar vermek eşkıyalar içerisinde kabul edilemezdir. Durum netleşinceye kadar emanet gözüyle bakılıyordu.

Abdurrahman'ın yardımı Bir gece Deli Kaptan yeniden eğlence düzenler. Tutsaklar kapatıldıkları yerden sesleri duyar. Sesler arada bir artıyor bazen azalıyor. Fakat birkaç gündür kesinlikle silah

atılmıyor, fazlaca sessiz oluyorlardır. Haydutların bir şeyden çekindikleri bellidir. Artık Nefi ve yanındakilere verilen sürenin de sonuna gelinmiştir. Umutsuz ve korku içinde beklemektedirler. Abdurrahman onlara söyleyecekleri olduğunu söyler ve Nefi, tuvalet ihtiyacı varmış gibi yaparak onunla çalılara doğru gider. Abdurrahman herkesten gizli bilgi verir. Sabah olduğunda para gelmediği için asılmaları kararı verilmiştir. Nefi bunu öğrenince eli ayağı tutmaz ama toparlanmaya çalışır. Abdurrahman'a teşekkür eder. Durumu uygun bir dille oradakilere anlatır. Murtaza gerekirse önce efendilerini, sonra kendini öldürüp bu zevki onlara yaşatmayacağını söyler. Fakat sonra aklına bir fikir gelmiştir. Bir çıkış yolu bulmuştur ve oradan kaçıp bir şekilde yardım bulmaya çalışacaktır. Nasılsa öldürüleceği için bunu göze almıştır.

Deli Kaptan çetesi yenilir Murtaza, Nefi ve Hikmet'in omuzlarına çıkar, çatıyı eliyle iterek bir delik açar ve oradan kaçar. Herkes sarhoş ve sızmış olduğundan ortalıkta çok tehlike yoktur. Odadakiler merak içinde neler olacağını beklerken birden silah sesleri duyarlar. Herkes kendini korumaya çalışır, çünkü silah sesleri artmıştır. Çatışma sürerken kaldıkları odanın çatısı tutuşur. Kimse onları duymaz, kapı kilitlidir. Hikmet ve genç kız kendinden geçer ve o anda kapı açılır. Nefi ve Madam Altınyan onları çekerek dışarı çıkarır. Başlarında tanımadıkları başka haydutlar vardır. Deli Veli ve adamları öldürülmüştür. Sadece içlerinden teslim olan ve onların tarafına geçen Gaffur oradadır. Acele etmelerini ve hemen yola düşmeleri gerektiğini söylerler.

Karabela Mustafa rehineleri ele geçirir Dışarıda bir sürü ceset vardır. Kimisi de yanmıştır. Murtaza ve Abdurrahman'ın da orada olduğunu düşünüp üzülürler. Bazı cesetler tanınmazdır. Ama kimse gerçekleri tam anlayamaz. Tek bildikleri iki rakip olan Karabela Mustafa ve Deli Kaptan'ın vuruştukları ve Karabela'nın galip geldiğidir. Çok az dinlenmelerine izin verilir ve yola düşülür. Çok zorlu yollardan, dağlardan, geçitlerden gidilir. En sonunda Madam ve kızı yürüyemez hale gelir ve onlara ağaçtan oturacakları bir şey yapıp adamlar tarafından taşınırlar. Bir süre sonra bir yerde konaklarlar. Açlıktan, verdikleri zeytinler ve kuru ekmeğe iştahla saldırırlar. Madam ve kızı bile açlıktan Deli Kaptan'ın verdiklerinden kaç kat kötü olan bu menüye karşı koyamaz.

Jandarma ile çatışma Bir süre sonra bir çatışma çıkar. Jandarma ve Murtaza olduklarını anladıkları karşı taraf, haydutları sıkıştırır ve avantajlı bir konumdadırlar. Nefi ve Hikmet, Murtaza'nın yaşadığına ve onları kurtarmaya çalıştığına çok sevinir. Fakat Gaffur gidip Karabela Mustafa'ya karşıdakilerin tanıdıkları olduğunu anlatır ve adam keyiflenir. Ateşkes ister ve askere teslim olacağını söyler. Hikmet ve Nefi'yi ortaya çıkarır ve Murtaza'ya seslenmelerini ister. Murtaza adamların sesini duyunca yanlarına gitmek istese de jandarma izin vermez. O aşamadan sonra haydutlar avantajlı duruma düşer. Çünkü Nefi ve Hikmet ortada duruyordur ve Jandarmalar rahat ateş edemiyorlardır. Akşamüstü silahlar durur. İki taraf da karanlıkta beklemeye başlar. Fakat haydutlar sessizce tutsaklarını da alarak bildikleri gizli yollardan oradan uzaklaşır. Geride birkaç ölü haydut bırakarak gitmişlerdir.

Ormanın derinliklerine yolculuk Bütün gece durmaksızın yol alan tutsakların yürüyecek halleri kalmamıştır. Tekrar kuru ekme ve zeytin ile biraz karınlarını doyururlar. Ormanın insan girmemiş bölümlerine doğru gidiyorlardır. Jandarmaların onları bulması artık imkânsızdır. Sonunda birkaç farklı eşkıya onları karşılar. Mustafa ile dost oldukları bellidir. Biraz daha gittikten sonra bir barakaya gelirler. Burada konaklayacaklarını anlarlar. Tutsakları mağara gibi bir deliğe sokarak kaya ile çukurun ağzını kapatırlar.

Yeni tutsaklarla tanışılır Burası korkunç bir yerdir. Çok sıkıştırlar ve mağaranın ağzından ilerlere gitmek istemezler. Derinlerde ne olduğunu bilmediklerinden korku içindedirler. Bir süre sonra içeriden ses gelir ve bir kibrit yanar. Haydutların kaçırıldığı başka kişilerdir. Dört kişi daha vardır. Onlarda günlerdir bu çukurdadırlar. İki Yahudi kardeş ve dindar yaşlı bir adamla, genç bir adam... Birkaç kibrit yardımı ile birbirlerinin yüzlerine bakarak kendilerini tanıtır. Tanışma bitince başka kibrit harcamayarak konuşmaya ve içine düştükleri durum üzerine görüşmeye başlarlar. Bir ara mağara ağzındaki kaya açılır ve kuru ekmele zeytinden oluşan menü verilir. Artık zamanı karıştırıyorlardır. Perişan haldedirler. Önceden beri bu mağara da tutulan iki kişinin istenen paranın bekleme süresi dolmuştur ve her an öldürülebileceklerini biliyorlardır.

Fidye meseleleri görüşülür Belli bir zaman sonra mağara ağzı açılır ve hepsi dışarı çıkarılır. Burada da yine ziyafet vardır. Şarkılar, rakılar ve birkaç yiyecek. Altınyanlar ve Hikmetler, Deli Kaptan'ın tutsaklığını ve verdikleri yiyecekleri arar olmuşlardır. Karabela Mustafa hepsi ile tek tek konuşur. Verdiği mühletin bittiği adamlar artık o gün öldürülecektir. Nefi ve Madam'a onlar için Deli Kaptan'ın kaç para istediğini sorar. Yeniden mektup yazdırıp ailelerinden para isteyecektir. Nefi bu kez kasaba da tanıştığı adama mektup yazarak durumu anlatmaya karar verir.

Köyden kız kaçırlır Eşkıyaların canı kadın çekmiştir. Madam ve kızı korku içinde Hikmet ve Nefi'nin arkasına saklanır. Mustafa, iki tanıdık kadın ismi söyleyerek köye gidip getirilmesini ister. Bu arada isteyenlerin rakı içebileceği söylenir. Nefi ve Hikmet çekine çekine bir iki kadeh içer. Cesur olmaları ve korkuyu üzerlerinden atmaları için lazım olacağını düşünürler. Dindar ihtiyar ise bütün gün namaz kılmış ve bir köşede zikir çekerek dua etmiştir. Ölümünden korkmuyor gibi görünüyordur. Köye giden haydutlar gelir. Yanlarında iki saf köylü kızı da vardır. Korkudan yüzlerini kapatmışlardır. Söyledikleri kadınları bulamadıklarını, haber alıp köyden kaçmış olduklarını, bu kızları bulduklarını söylerler. Kızlar, Mustafa'ya yalvarır. Onların göbek atmaktan anlamadıklarını, ailelerinin zarar gördüğünü, nişanlı olduklarını falan söyleyip ağlarlar.

Kızlara tecavüz edilir Herkes büyük bir öfke ve çaresizlik içindedir. Kızlar için ellerinden bir şey gelmiyordur. Eşkıyalar aç kurt gibi bakıyordur. Bir süre beklerler ama kızların gönlü olmaz. Mustafa, kızlara rakı içirilmesini emreder. Kızların elleri tutulup ağızları açılarak zorla rakı içirilir. Bu işlem belli aralıklarla üç kere yapılır. Kızlar artık sarhoş olmuş, sinir bozukluğu ve korkuyla bir gülüyor bir ağlıyorlardı. Fakat bir türlü adamın istediği gibi neşelenip oynayamazlar. Karabela Mustafa en sonunda kızlardan birini alıp ormanın içine doğru gider. Ondan sonra sözü geçen haydutlardan biri de diğerini alır. Kızların çığlıkları giderek azalır. Onlar kızlara tecavüz edip geldikten sonra diğer haydutlar sırayla ormana gider. Hepsinin gözü dönmüştür.

Eşkıya inine baskın düzenlenir Artık tüm eşkıyalar sarhoştur ve eğleniyordur. Ormanın bu kısmında bulamayacak yerde oldukları için kendilerini güvende hissediyorlardır. Asılacak adamlardan önce genç olanı asarlar. Sonra sıra yaşlı olana gelir. Karabela onunda boynuna ip geçirir ve nişan alır. Önce vuracak ve vurulmasıyla adam boşluğa düşerek asılacaktır. Fakat tam o sırada bir silah sesi duyulur ve Karabela Mustafa'nın silah tutan eli vurulur. Herkes panik yapar ve silah sesleri artar. Karşılıklı çatışma olur. Ormana doğru kaçırlar. Tutsaklar kendilerini nasıl koruyacaklarını şaşırılmışlardır. Karabela Mustafa ölmemiştir ama dört beş yerinden vurulduğundan hareket edemiyordur. Murtaza ve Yusuf Çavuş ile beraberinde bir sürü adam gelmiştir. Etraf sarılır. Tutsaklar kurtulur. Kimi haydutlar esir alınır, kimisi ölür, çok azı kaçabilir. Mustafa yaralı ele geçirilir.

Murtaza olayları anlatır Murtaza ile bir araya gelen Hikmet ve Nefi çok sevinir. Madam da Murtaza'ya teşekkür eder. Çatışma sırasında öldü sanılıp bırakılan haydutlardan Sefer, yaralı şekilde ele geçirilip, onunla anlaşma yapılmıştır. Onları bu gizli yere getirmiş ve haydutların gömülü gizli silahlarını bulmalarını sağlamıştır. Birkaç köye de yardım için haber gönderilmiş ve gönüllü kırk adam toplanmıştır. Herkes haydutlardan bıkmıştır ve kurtulmak istiyordur. Jandarma önderliğinde bu operasyon yapılmıştır. Murtaza, Deli Kaptan'ı oradan kaçışını da anlatır. Çıkınca önce eşkıyaların aldığı emektar silahını bulmuştur. Daha önce Abdurrahman ona yerini söylemiştir. Sonra onu öldürmeye gelen ve arabacı kılığına giren eşkıyayı öldürüp ağaca bağlamış, eline de silah tutturmuştur. Bir el ateş edince eşkıyalar saldırıya uğradıklarını sanıp ateşe başlamıştır. Bu sırada yine Abdurrahman'dan karşı tepelerde onları arayan başka bir eşkıya çetesi olduğunu öğrendiğinden bu plan işe yaramıştır. Kısa zamanda diğer eşkıyalar orayı basmıştır. Oradaki karışıklıkta yardım istemek için Murtaza, kendi tarafına geçmesi için ikna ettiği Abdurrahman ile oradan ayrılmıştır. Tüm bunları Murtaza bir yandan içerek bir yandan böbürlenerek anlatıyordu.

Karabela Mustafa asılır Bir süre sonra kızlar ormandan gelir, perişan haledirler. Jandarmalar onlara yardım eder. O gece orada konaklayacaklardır. Herkes sevinç içindedir. Abdurrahman ve Murtaza, Jandara'ya sürekli yardımcı olmuşlardır. Karabela Mustafa'nın öldürülmesi konusu konuşulur. Jandarma bunu onların yapamayacağını ama onların bir şeyler yapabileceğini söyler. Askerlerini alıp keşif için ormana gider ve ortamı onlara bırakır. Murtaza, Karabela'nın üzerini aratır ve bir sürü para ortaya çıkar. Bir mahkeme kurarlar ve kendilerince adamı yargırlar. Öldürülmesine karar verirler ve onu asarlar. Paranın ne olacağı konusunda ortak karar almaya karar veriler.

Elde edilen paranın paylaşımı Jandarma bir süre sonra gelir. Karabela öldürülmüştür. Çıkan para konusunda fikirlerini söylerler. Resmi makamlara paranın nasıl paylaştırıldığı konusuna bilgi verecekler ve onayları alınacaktır. Paranın bir kısmı tecavüze uğrayan kızlara, Abdurrahman'a, Sefer'e, Murtaza'ya paylaştırılır. Bir kısmı hükümete ayrılır ve bir kısmı da Yusuf Çavuş ve beraberindeki Jandarma ve köylülere pay edilmek üzere verilir.

Abdurrahman, Yusuf'tan yardım ister Sabah olduğunda dindar yaşlı adam eşliğinde namaz kılarlar. Ölülerini gömerler. Sıcak bir çorba içip yola koyulurlar. Herkes evine teslim edilir. Murtaza, Nefi, Hikmet, Altınyanlar ve Abdurrahman İstanbul'a gitmek için yola çıkarlar. Yola çıkmadan önce Abdurrahman özel durumunu Yusuf Çavuş'a anlatır ve yardım ister. O da köyüne gidip vurduğu

adamın ölüp ölmediğini öğrenmeye ve nişanlısının ne durumda olduğunu ona haber vermeye söz verir. Bu arada Nefi çiftlikteki kâhyanın hiçbir şeyden haberi olmadığı, mektubun eline ulaşmadığını ve panikle birkaç kez onları arasa da İstanbul'dakilere telaş yapmamaları için haber vermediğini öğrenir. Bu durumdan memnun alırlar.

Değişen hayatlar İstanbul'a vardıklarında birbirlerinin adresleri alınıp Altınyanlar ile vedalaşırlar. Eve gittiklerinde sevinçle karşılaşırlar ve sakince başlarına gelenleri anlatırlar. Kadınlar fenalaşır ve zor toparlanırlar. Yusuf Çavuş'tan haber gelir. Abdurrahman'ın vurduğu adam ölmemiş ama köyden kaçmıştır. Nişanlısı da onu beklemektedir. Abdurrahman hemen köyüne gider ve nişanlısını alıp gelir. Konakta evlenirler. Madam Altınyan, Abdurrahman adına bir miktar para gönderir ve kayınvalide de bir miktar para verir. Bu sermaye ile ona manifaturacı dükkânı açarlar. Yusuf Çavuş iki ay sonra bir mektup daha gönderir. Tecavüze uğrayan kızların ailesi paraları birleştirip kelepirci bir çiftlik alıp taşınmışlardır. İkisi de namuslu ve çalışkan birer koca bulup evlenmişlerdir. Murtaza da ortak bularak meyhaneye açmaya karar verir. Eşkiya parasının ancak buna layık olduğunu düşünmektedir.

TEMALAR

Suç/Ahlak Suç temasının işlendiği romanda, kural tanımazlık, zorbalıkla insanları kaçıran, paralarını alan ve öldüren, onlara türlü kötülükler yapan ve dağ kanunları ile yaşayan eşkiyalardan zarar gören insanların hikayesi görülmektedir. Yönetimsel boşluklar, sıkıntılar ve ekonomik problemler köyde eşkiyaların, şehirde insanları sömürenlerin çoğalmasına ve halkın mağdur olmasına sebep olmaktadır. Suç işleyen tarafın ahlaksızlıkları ve davranışlarını dayandırdıkları düşünceler, mağdur eden ve mağdur olan tarafı kesin bir çizgiyle ayırmaktadır.

Macera/Dram Eşkiyalar tarafından kaçırılan ana karakterlerin hikayesi, okuyucuda merak duygusunu uyandırmaktadır. Romanda, birbirini izleyen maceralı ve dramatik olaylar yaşanır.

KARAKTER ANALİZİ

Nefi (Kontrollü)

Karakter Nefi, olaylar karşısında soğukkanlılığını, sakinliğini korumuş ve olgun tavır göstermiştir. Hikmet'e ve diğer tutsaklara karşı korunmacı davranmıştır. Kontrollü davranışlarıyla olaylardan zarar almadan sıyrılabilmiştir. Ailesine düşkün ve düşüncelidir. Etrafındaki insanlara olan davranış ve düşüncelerinden iyi niyetli ve yardımsever biri olduğu da söylenebilir.

Aktivite Nefi, çalışkan bir adamdır fakat ileri iyi gitmemektedir. Tarımdan ve çiftlik işlerinden anlamamaktadır fakat işler kötü gidince kayınpederinden kalan çiftlikle ilgilenmek ve çiftliği incelemek durumunda kalır. Karısına ve çocuklarına düşkündür. Onlarla vakit geçirmeyi ve sohbet etmeyi sevmektedir. Sık sık rakı içtiği ve içki içmekten hoşlandığı söylenebilir.

ÖRNEK ANILAR

Kontrollü/Soğukkanlı Verebileceklerinden çok para talep eden eşkiyaya, içkinin etkisiyle sert çıkışan Murtaza işleri karıştırır. Orta yolu bulma ve durumu düzeltme işi Nefi'ye düşer. "Ne yapıyorsun Murtaza? Kendi canına acımazsan, benimkini hesaba katmazsan; kucağında ruhsuz yatan şu gence merhamet et... Bu heriflerin ellerine düştük. Onların gözünde serçe kuşu kadar canımızın değeri yok. Öfkeyi sertliği bırak. Lafı kes; pazarlığı elden geldiği kadar tatlıya bağlayalım..."

Yardımsever/iyi niyetli Nefi, Madam Altınyan ve kızına elinden geldiğince yardımsever ve korunmacı davranır. "Allah başı sağ olsun yanınızda gül gibi, elmas gibi kızınız var... Nasıl anlatayım bilmem ki... Bundan ötesini söylemeye dilim varmıyor. Sizi başka yerde yatırmak isteseler de kabul etmeyiniz. Burada beş can ne olursak birlikte oluruz. Siz bizim kız kardeşimiz olunuz. Matmazel de kızımız."

Murtaza (Güvenilir)

Karakter Murtaza, güvenilir ve sadık bir insandır. İnsanların ona olan güvenini ve inancını hiç boşa çıkarmamış. Ayrıca yetenekli ve beceriklidir. Başlarına gelen olaylarda aktif rol olarak kurtulmalarını sağlayacak hamleleri doğru zamanda yapabilmıştır. Yardımsever, mücadeleci ve cesur olması diğer olumlu özellikleri olarak görülmektedir. Fakat gözü kara ve fevri oluşu bazen başını belaya sokmaktadır.

Aktivite Murtaza içkiye çok düşkündür ve bulduğu her fırsatta, yer ve zaman önemsemeksizin fazlaca rakı içmekte ve sarhoş olmaktadır. Sarhoş oldukça daha gözü kara ve sağ duyudan uzak davranışlar göstermektedir. Nefi ve ailesinin hizmetinde uzun yıllardır çalışmakta ve onlara bağlılığını göstermektedir.

ÖRNEK ANILAR

Sert/Gözü kara Murtaza, eşkıyaların sabah onları asacağına öğrenince çaresiz kalırsa uygulayacağı planı anlatır. Onun bu çözümü herkesi ürkütür. "Ölmek için ne çakı ister, ne bıçak... Elimle önce Hikmet'i boğarım. Sonra seni. Daha sonra kendimi kuşağımla tavanın şu iri ağacına asarım. Haydutlara iş bırakmam."

Cesur/Mücadeleci Murtaza, eşkıyaların elinden canlarını kurtarmak için boş durmaz ve kendince sürekli çözüm üretmeye çalışır. "Sevgili beylerim, bizim bir, bir buçuk saatlik ömrümüz kaldı... Böyle boynu bükük ölümü beklemek miskinliktir. Herhalde bir şey yapamayız. Aklıma bir şey geldi. Allah'tan bir umut doğdu. Deneyeceğim. Beni yakalarlar, ya da hemen vururlarsa yarım saat önce ölmekten başka ne kaybedeceğim? Hiç! Ne yapacağımı şimdi size anlatmaya vaktim yok."

Sadık/Güvenilir Murtaza, Jandarmanın yardımıyla Nefi ve Hikmet'i kurtarır. Onları kurtarmak için uğraşmaktan asla vazgeçmemiştir. "Buluştuk. Sadık, candan bağlı hizmetçimiz bir koluyla bana, öbürüyle Hikmet'e sarıldı. Öpüşüp koklaşıp sıcak gözyaşlarıyla ağlaşıyorduk."

Hikmet (Hassas)

Karakter Hikmet evin tek oğludur ve üzerine çok düşülerek büyütülmüştür. Hassas ve henüz olgunlaşmamış olduğu anlaşılmaktadır. Olaylar karşısında fazlasıyla korkar, umutsuzluğa düşer ve sık sık baygınlık geçirir. Fiziksel olarak da dayanıksız olduğu söylenebilir. Duygusal ve iyi niyetlidir.

Aktivite Eleştiri yazılar yazmakta ve edebiyatla ilgilenmektedir. Değişiklik ve serüven sevdiği için yolculukta eniştesine eşlik etmek istemiştir. Annesi üzerine çok düşmektedir. Hikmet'in içki içmeyi sever ve aşk konusunda hassastır.

ÖRNEK ANILAR

Duygusal/Duyarlı Deli Kaptan, sevdiği kadını hatırlayıp ağlayan adamını akıllanması için dövürecektir. Hikmet Enis ise eşkiya bile olsa bu sebeple dayak yemesine gönlü razı olmaz ve Deli Kaptan'a yalvarır. "Aman Kaptan'im bu zavallı çocuğu bu defa bana bağışlayınız. Aşk, bütün gençlerin gönlüne egemendir. Zavallılar, her şeyden önce onun esiri, onun tutkunudurlar. Gençliğinizde siz de sevmiş iseniz bu tatlı ve zalim hastalığı elbet bilirsiniz. Aşk kimi insanları haydut kimi haydutları insan eder. Aman efendim lütfunuza sığınırım."

Hassas/Güçsüz İsteddiği para gönderilmezse hepsini acımasız şekilde öldürüleceğini anlatan Deli Kaptan'ın sözleri karşısında Hikmet fenalaşarak kendinden geçer. Fiziksel ve ruhsal olarak çok güçlü bir kişiliği yoktur. "O sırada Hikmet Enis, yürekleri paralaya uzun bir inlemeyle Murtaza'nın kucagina düştü. Kendini kaybetti. Zavallı da can yoktu. Bir yığın haline gelmiştir."

Deli Kaptan (Acımasız)

Karakter Deli kaptan acımasız bir eşkiyadır. Eşkıyalığın prensiplerine uygun davranmaya çalışır. Bu anlamda gelenekseldir. Kaba, korkusuz, acımasız ve otoriter bir karakterdir.

Aktivite Dağlarda yaşayıp insanların zorla paralarını, canlarını almakta ve her türlü kötü muameleyi kendine hak görmektedir. Dağılan diğer çetelerden kendine bir ekip kurar ve onu yönetir. Ünlü bir eşkiyadır.

ÖRNEK ANILAR

Geleneksel/Otoriter Veli, acımasız bir suçludur ama eşkıyaların geçmişten gelen kurallarına bağlı olma konusunda sadıktır. Kendisini etkisiz hale getiren Murtaza'ya saldıracak Ömer'i bu sebeple engeller. Eşkıyalığın dayandığı esaslar konusunda gelenekseldir. "Deli Ömer, delirme!... İndir elini... Efendiler bizim konuklarımızdır. Onlara ikram etmeliyiz. Hiç silahsız adama saldırılır mı? Eşkiya olmalı;

fakat mert olmalı. Dağbaşı yasalarından dışarı çıkma... Şimdi onlar ile görülecek hesaplarımız var. Eğer hesaplarını iyi görmezlerse bu herifin cezasını sana bırakırım. İstedğin gibi öldürürsün..."

Acımasız/Merhametsiz Deli Kaptan, içkinin etkisi ile kendisine hakaretler eden ve karşı gelen Murtaza'ya sinirlenir ve adamlarına onları yakması emrini verir. Öfkeden deliye dönmüştür. "Haydudun göğsünde merhamet olmaz. Biz böyle bir hastalık taşımayız... Şimdi şurada ateşi alevlendireceğim. Üçünüzü de içine atıp yakacağım. Beş bin liradan, her şeyden vazgeçtim. Keyfim için böyle yapacağım. Bu bana paradan daha çok zevk verir.